Nota wyjaśniająca towarzysząca konsultacjom publicznym na temat zmiany komunikatu w sprawie projektów IPCEI

Niniejsza nota ma wyjaśnić, jaki jest cel i zakres wniosku dotyczącego zmiany komunikatu Komisji w sprawie kryteriów analizy zgodności z rynkiem wewnętrznym pomocy państwa na wspieranie realizacji ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania („komunikat w sprawie projektów IPCEI"). Towarzyszy ona konsultacjom publicznym, których przedmiotem jest projekt zmienionego komunikatu w sprawie projektów IPCEI i które będą prowadzone przez 8 tygodni.

Do wyrażenia opinii na temat wniosku Komisji dotyczącego zmienionego komunikatu w sprawie projektów IPCEI zaprasza się obywateli, organizacje, przedsiębiorstwa oraz organy publiczne. W ramach uzupełnienia konsultacji zorganizowane zostanie spotkanie z państwami członkowskimi, aby zebrać od nich informacje zwrotne na temat projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI.

Zainteresowane strony zachęca się do przedstawienia uwag w formie elektronicznej. Należy wyraźnie zaznaczyć, jeżeli podane odpowiedzi mają charakter poufny. W takim przypadku należy dostarczyć również wersję nieopatrzoną klauzulą poufności, którą to wersję będzie można zamieścić na stronie internetowej DG ds. Konkurencji. Pełne dane kontaktowe zamieszczono na stronie internetowej poświęconej konsultacjom publicznym.

1. Kontekst

Realizacja projektów IPCEI może przyczynić się w znacznej mierze do osiągnięcia celów strategicznych Unii, w szczególności ze względu na ich pozytywne efekty uboczne. Projekty IPCEI pozwalają zebrać państwa członkowskie i zainteresowane strony z całej Unii w celu zaradzenia istotnym niedoskonałościom rynku, brakom systemowym i problemom społecznym, które w innym przypadku nie zostałyby przezwyciężone.

W komunikacie w sprawie projektów IPCEI[1], przyjętym po raz pierwszy w 2014 r., Komisja określiła warunki, na jakich pomoc państwa na realizację ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania można uznać za zgodną z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 lit. b) Traktatu.

W 2019 r. Komisja przeprowadziła ocenę komunikatu w sprawie projektów IPCEI w kontekście oceny adekwatności[2] pakietu z 2012 r. na rzecz unowocześnienia polityki w dziedzinie pomocy państwa, aby ustalić, czy obowiązujące zasady są nadal adekwatne do potrzeb. Wyniki wskazują, że zasadniczo omawiane zasady funkcjonowały dobrze, ale wymagają punktowych dostosowań w odniesieniu do dalszego okresu.

W dniu 11 grudnia 2019 r. Komisja opublikowała komunikat „Europejski Zielony Ład", w którym określono strategie mające sprawić, że do 2050 r. Europa stanie się pierwszym na świecie kontynentem neutralnym dla klimatu. Aby zrealizować cele Europejskiego Zielonego Ładu, niezbędne jest podjęcie działań w ramach wszystkich sektorów.

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52014XC0620(01)
[2] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_182

Ponadto w dniu 19 lutego 2020 r. przedstawiono europejską strategię cyfrową, która ma służyć temu, by transformacja cyfrowa przyniosła korzyści Europejczykom i przedsiębiorstwom, a jednocześnie ma pomóc w osiągnięciu do 2050 r. celów dotyczących neutralności klimatycznej Europy.

Ta dwojaka transformacja w kierunku zielonej i cyfrowej gospodarki wymaga również dostosowania obowiązujących zasad pomocy państwa.

Komunikat w sprawie projekt IPCEI traci ważność z końcem 2021 r.[3] Przyjęcie nowego komunikatu w sprawie projektów IPCEI planowane jest na drugą połowę 2021 r.

2. Proponowane zmiany w projekcie komunikatu w sprawie projektów IPCEI

Zmiana komunikatu w prawie projektów IPCEI opiera się w znacznym stopniu na wynikach, dowodach oraz danych zgromadzonych w kontekście oceny komunikatu w sprawie projektów IPCEI, w tym ukierunkowanych konsultacji i konsultacji publicznych na temat wszystkich zasad uwzględnionych w ramach oceny adekwatności[4], w połączeniu z doświadczeniem Komisji wynikającym z jej praktyki, w szczególności w odniesieniu do trzech decyzji w sprawie projektów IPCEI w zakresie badań naukowych i rozwoju (jednej dotyczącej mikroelektroniki, przyjętej w grudniu 2018 r., i dwóch dotyczących łańcucha wartości baterii, przyjętych odpowiednio w grudniu 2019 r. i styczniu 2021 r.). Ponadto komunikat należy zaktualizować, aby uwzględnić nowe istotne priorytety polityczne takie jak Europejski Zielony Ład i strategia cyfrowa.

Na podstawie wyników oceny uznaje się, że komunikat w sprawie projektów IPCEI jest ogólnie adekwatny do potrzeb. W szczególności okazał się przydatnym instrumentem ułatwiającym powstawanie ważnych transgranicznych, zintegrowanych i opartych na współpracy projektów w strategicznych łańcuchach wartości, promujących interesy europejskie.

Pod tym względem wydaje się, że zastąpienie poprzednich zasad sektorowych dotyczących oceny projektów IPCEI specjalnymi przekrojowymi wskazówkami osiągnęło swój cel, jakim było wyjaśnienie kryteriów kwalifikowalności projektów IPCEI do pomocy państwa i zgodności pomocy państwa dla projektów IPCEI z rynkiem wewnętrznym, jak również zwiększenie przewidywalności oceny Komisji.

W ujęciu bardziej szczegółowym, projekt komunikatu w sprawie projektów IPCEI pozostaje w dużej mierze niezmieniony w porównaniu z wersją komunikatu z 2014 r., jednak wprowadzono zmiany w odniesieniu do poniższych obszarów.

<u>Otwarty charakter i inkluzywność projektów IPCEI</u>

Obowiązujące wymogi kwalifikowalności (np. minimalna liczba państw członkowskich, aby projekt mógł kwalifikować się jako projekt IPCEI) i czynniki pozytywne (np. otwarty charakter projektów IPCEI) wydają się niewystarczające, aby tworzenie projektów IPCEI przebiegało w pełni otwarty i inkluzywny sposób.

Należałoby zatem nieco zwiększyć minimalną liczbę uczestniczących państw członkowskich, zachowując jednocześnie możliwość dopuszczenia mniejszej liczby państw, jeżeli uzasadnia to charakter projektu, oraz wprowadzić wymóg, aby wszystkie zainteresowane państwa członkowskie

[3] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1247
[4] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2044-Fitness-check-of-2012-State-aid-modernisation-package-railways-guidelines-and-short-term-export-credit-insurance/public-consultation

miały rzeczywistą możliwość uczestniczenia w powstających projektach IPCEI (zob. pkt 17 i 18 projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI).

Rola MŚP

Kilka MŚP uczestniczyło wprawdzie w trzech zintegrowanych projektach IPCEI w zakresie badań, rozwoju i innowacji zatwierdzonych od 2014 r., jednak zasady w komunikacie w sprawie IPCEI nie uwzględniają same w sobie konkretnej sytuacji MŚP.

Z uwagi na szczególną rolę, jaką MŚP odgrywają w gospodarce UE, ważne jest, aby MŚP mogły uczestniczyć w projektach IPCEI i czerpać z nich korzyści. Ponadto zważywszy na fakt, iż zasadniczo istnieje mniejsze prawdopodobieństwo nieuzasadnionego zakłócenia konkurencji w przypadku niższych kwot pomocy, np. dla MŚP, należy wprowadzić jednoznaczną zasadę proporcjonalnej oceny (zob. pkt 5 projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI).

Należy również zachęcać duże przedsiębiorstwa uczestniczące w projektach IPCEI do angażowania MŚP w różnych państwach członkowskich jako ich partnerów, tak aby MŚP mogły czerpać coraz większe korzyści z projektów IPCEI (zob. pkt 22 lit. d) projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI).

Aktualizacja w celu uwzględnienia obecnych priorytetów i strategii UE

Obowiązujący komunikat w sprawie projektów IPCEI nie uwzględnia w pełni ostatnich zmian polityki UE, w szczególności Europejskiego Zielonego Ładu, strategii cyfrowej oraz strategii przemysłowej i strategii MŚP na rzecz zrównoważonej i cyfrowej Europy

Uznaje się zatem, że konieczne jest zamieszczenie odniesień do niedawnych stosownych inicjatyw (zob. pkt 4, 5 i 15 projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI).

Ponadto należy wyraźnie uznać możliwość oceny na podstawie komunikatu w sprawie projektów IPCEI dużych projektów transgranicznych w zakresie zdrowia lub technologii cyfrowych mających istotne znaczenie dla odpowiednich strategii (zob. pkt 26 projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI).

Zapobieganie negatywnym skutkom pomocy dla projektów IPCEI oraz dalsze zapewnianie proporcjonalności pomocy

Aby w dalszym stopniu wzmacniać europejski charakter projektów IPCEI i zapewnić zgodność z unijną polityką spójności, należy wprowadzić konkretne postanowienia dotyczące traktowania przeniesienia działalności (zob. pkt 49 projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI).

Aby pomoc nadal pozostawała proporcjonalna w przypadku dodatkowych dochodów netto uzyskanych przez beneficjentów pomocy w wyniku projektu objętego pomocą, należy wprowadzić jednoznaczne postanowienie dotyczące możliwości zwrócenia się przez Komisję o wdrożenie mechanizmu wycofania (zob. pkt 37 projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI). Należy również wymagać, aby współfinansowanie przez beneficjenta było znaczące (zob. pkt 20 projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI).

Inne wyjaśnienia i aktualizacje

Uwzględniając prośby o wyjaśnienia wyrażone w trakcie konsultacji przeprowadzonych w ramach oceny adekwatności oraz w obliczu stosowanych praktyk, należy zaktualizować, nieco zmienić lub

przekształcić niektóre postanowienia komunikatu w sprawie projektów IPCEI, w szczególności w odniesieniu do: definicji pojęcia „projekt zintegrowany" (zob. pkt 13 projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI); występowania niedoskonałości rynku lub braków systemowych lub problemów społecznych (zob. pkt 16 projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI); definicji pojęcia „pierwsze zastosowanie w przemyśle" (zob. pkt 25 projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI); oceny scenariuszy alternatywnych (zob. pkt 32 projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI); łączenia środków (zob. pkt 36 projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI); przejrzystości (zob. pkt 50 i 51 projektu komunikatu w sprawie projektów IPCEI).